

સત્યવાદી મહારાજ

હરિશ્ચન્દ્ર.

નાટકના ગાયનો,

ઠંકાર નાટક સમાજને ભજવવા સારૂ

છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર.

ભોગીલાલ અને શાન્તિલાલની કંપની

ઠંકાર નાટક સમાજના માલિક,

ઠે - ધીકાટા માસ્તર થીએટરમાં—અમદાવાદ

આ ચોપડી શ્રી જેન એડવોકેટ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શા.

ચીમનલાલ ગોકલદાસે છાપી ધીકાટા વાડી

અમદાવાદ,

આવૃત્તિ ૧ લી

સને ૧૯૨૪

પ્રત ૧૦૦૦

સવત ૧૯૮૦

મુલ્ય, ૦-૪-૦

૪

હરીશ્ચંદ્ર સંધ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
 નાટકના ગાયનેકા અમદાવાદ
 અંક ૧ લો. ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંગ્રહ

સખ—

(૧)

જય જય હુ દ્રાસન પતિ ગ્યાનિ, જય સુરપતિ રાતી હંદ્રાની
 રસિયા રસ ખાની, આગમ બાની. હાનિ, સાહસ, અભિમાની જય,
 સુરજન પદસગી સુખદાની, દુરજમ, મહાભગી હુખદાની,
 ભગવતી ભગવાની, ગધધાની, ગાતી તુમદર તાદાની,
 તોની મુક્તતાની, કાફી, ધાની રજા મેનકા પટરાની,
 કડણાકે સાગર, ગુણકે આગર, નટવર, નાગર નિરમાની જય,

નારદ—

૨

હિલ સકા ન પાય ઈનસાન
 રહે હાર છાન છાન બુદ્ધિમાન, ગ્યાનવાન દિલ
 મન્યા રહનેકા થા વાદા હુગ્સે ક્રિયા, ક્રિયા, ક્રિયા,
 નરને ધ્યાનપર ઉસવ અદેવરન દિયા, દિયા, દિયા,
 બુઠી દુનિયાપર કુરબાન, હય નાદાન, ના ફરમાન,
 માન વાલે, શાન વાલે, ઉચે ખાનદાન વાલે
 સરદારી ફરમાન વાલે, સારે જગસે હારે,
 જગમે આનકે હરઆન હેય એ ધ્યાન ના ફરમાન દિન

મોત્ર—

૩

કયા બાના કયામાના કયા યમજસા હેય,
 કયા બાના હય ગરમાના હર ખરમાના હય.
 કરલા બેકાર ઝક ઝક સંસારી ઘરખાની દુઃખીયારી નરનારી,
 સદપન કે સાથનેસે જાતે હય એ હાર છકે છકે.
 કાપે થર થર થર થર ભુલ જાય નટર નટર નટર નકર,
 પીર નરકે મરખા જાય

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૧૮૩૪ સર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૨૧૨૬૬૧૨૧

વિષય ૧૧૨૬૬૧૨૧ ૩૬૮

(૩)

અસર

૬

સત્ય સદન, ચન્ન જળિત નાથ, પાપ હરન, (૨) સત્ય
 રંક રાય કાલ ખાય, પુત્ર નાર નન અપાર
 જાય નહિ સાથ, આય નહી હાથ સત્ય

નકેત્ર-

૫

મન મયલ મિટે તન તેજ બહે હે રંગ ભગલા લોટા,
 સૌ રોપ ટલે સૌ સોગ જલે કરે ભંગ અગકો મોટા
 જળ તાર જમે આજર રમે નવ હાથ બહેન છોટા
 તન માફ ગન સાક હો સાફ આદમી ખોટા મન
 લે કંઠ દુધમે ઘોલા તો ભગ બના અન મોલા
 કં પાન ભગલા ગાલા, હર બાર ખોલ બમ લોલા,
 ઉઠ ભોર નહાકે ગગ ચલાલે ભંગ જમાલે રગ,
 નિરાલે ઢગ, દિખા દે જગી કુંડી સોટા મન,

વિદ્યામિત્ર-

૬

સુણ સજ્જન પુરૂષો કેમે કોમકો મન્મે જાનીએ,
 જગતપ સાગરમે બહે જીવજત લાખો બસતે
 દેશ કપટકી ખાન હય જગમે ધર્મ લાવ જનત નાહિ,
 વા કોપ ગખીએ બહે વાકો પરખાએ
 ખીના પરખીએ કયા જાનીએ દેખો બિચારો સર્જી
 મનમે, મુન,

વિદ્યામિત્ર-

૭

નય નય ચલકે છલ બલ કરકે ખાન ચલાવુ સનનનનન સન.
 ધર્મ પરેખુ સનપન દેખુ ખુબ લડાવુ મય તન મન
 ખેતી બાડી નાશ કરાવુ કીર બકરમે માણું ધન
 એક બીસગકો લેખુ હરલે બકર ઉરકે સળ સહપન
 કીર દુઃખીયારે દુ ખકે મારે કીરે બીયારે બન બન બન
 દુ ખ બરકે જો મન્ય રખેતો જગ ઉરકે કહે ધન ધન ધન.

(૪)

મંગલ મીશર-

૮

શેર હજારે! જિસને મારા બોલી હારા મજબીસે
 પરમેશ્વરને માનુષકા અભિમાન ઉતારા મજબીસે
 ખીર બહાદુર સુર સિપાહી આજિજ સારા મજબીસે,
 બનલાવેતો ચલતા હય કયા જોર તુમારા મજબીસે,
 કરે ગર્વ જો હાથી તો જાયેગા મારાં મજબીસે
 પરમેશ્વરને માનુષકા અભિમાન ઉતારા મજબીસે   શેરા
 મેરે ગુલશનકા અગર કેઈ સમર કામ આયે

હરીશ્ચન્દ્ર-

૯

મેરે ગુલશનકા અગર કેઈ સમર કામ આયે
 ધરસે કયા બઢકે હય, બો આપકે ગર કામ આયે, મેરે
 આજ રય ઓર કલ નહી, બે દોલતે દુનિયા કયા હય ?
 એહી બહેતર હય કે સખકે મેગ જર કામ આયે   મેરે
 ખાલ ઓર માસ ભા કામ આતે હય હયવાનો કે
 હયક ! ઇન્સાન ન ઇન્સાનકે ગર કામ આયે !   મેરે,
 પાવ ખિદમતસે કબી આપકી હટનેકે નહી
 કાટલો શોકસે, મેરા અગર સર કામ આયે,   મેરે.

હરીશ્ચન્દ્ર-

૧૦

કયસી કયસી આઝ આઘ મોપે બીપતી
 મનવા લરજે જીયરા તરસે કઠીન દુખ ઝેલ
 હીરદે લાગી દુખ કટારી   કયસી કયસી
 આય પુકાર સહી કરન ઘેઘ ઘર આઢમી
 કષ્ટ દુખ ઝેલઝેલ હીરદે લાગી દુખ કટારી કયસી કયસી

મંગલ મીશર-

૧૧

મસ પાપી પેટસે હારા, હય પેચ પેટકા સારા,
 મરકે કરમે હિચકારા, બકરી હય વાઘ બેચારા
 બમન બનિયા બનખરા સખકો ધમ ઠગને મારા મારા,
 માગ કઈ કઈ હારા કઈ કઈ જલતા

જગ ચહે બલેતા કળ ચહે ટલતા, ચતાતા ચલતા પળતા
 બેટા બલે રગ રાગમે બાવા બાલે અગ આગમે,
 સાધુ સતમે ભેગ ત્યાગમે કોઈ જગાંમે કોઈ લાગમે,
 મટક મટકે તાન તોરકે ભટક ભટકે આંખ ફેરકે
 પગ યર પડકે હાથ જાડકે.

સૌ મૌ રસ્તે પેટ ફિરાયે થઇ મધ થતા નાચ નચાયે
 સભી સાધના હલકી ભારી નીચ ઉચકી તાબેદારી
 વેસ બનાકે કેસ બઢાકે બચઠે જાકે નાકે નાકે

લચ્છન આવન લખપન્યાવન

સૌ છળ બારન મતલબ કારન જાયકે મગન, રગતરગન
 બચપન લુચપન સગપન, ઠગપન, ડગપન, સાધન લાઝન
 લેખ હજારન, સેવન, બધન ફાંસી ગરદન
 ચેર લુટારા વાગ ન્યારા મળકો મુમ ઠગને મારા મારા ધસ

તારામતિ-

૧૨

જિયરારે કલ નહિ પાયો સધરી રતીયારી જિયરા
 કહી નહી ભાવે કછુ ના સુહાવે,
 જિયા ડર પાવે બિહરત છતીયારી જિયરા
 ધરકત આન ચઢ રહી સામ, જળ મુધ અતિ
 ભર આતી છાતી બિસરત બતિયા જિયરા

તારામતિ-

૧૩

રાત ચક સપના મયને બઢ અય પ્યારે આજ દેખા, રાત
 જા પહૂંચી મય ચેક દેશમે હાય રાજન !
 હુર જાતે ઉસકા રાજ દેખા
 જાતે ઉસકા તાજ દેખા, લુટ જાને સબ સાજ દેખા
 ખપર પરતે ગાજ દેખા સુપના
 રાજ તારાજ દેખા, તાજ મહેતાજ દેખા
 રાજકે રાજકો આફતમે અય મરતાજ દેખા જા

અ'સગ-

૧૪

ચંદ્ર સુર્યકે જોતસી બંદે તિહારો તેજ
સોલો માહસ સત્યતા સુખ સપત્તકી સેજ
ચિરંજીવ રાખે સદા દુધ પુત્ર સંત'ન,
રાજકલા કુલે કલી ગે સદા કલ્યાણ

અ'સરા-

૧૫

હો ન દિલારામ, તો કયા દિલકો આરામ,
દિલકો આરામ, નતો જીનેસે કામ
આખોને કાતિલકી બરછી હય મારી
મય બનકે મતવારી હ કાતિલ પર વારી
હય જીસે બેબરી લરી લાચાચારી ડયા

દિલકો

અ'સરા-

૧૬

જાવોજી ગવ બરે દાનકે દાલવાને વાલે
દાની કહલાને વાલે કહકે ફીરજાને વાલે
દિલગ સમજાને વાલે ઘોડેમે લાને વાલે
દેનેકે નામસે દો વાતમે ડરજાને વાલે
દાની કહવાકે ફિર નાદાનસે નાદાની કયસી
જાચકકો જાંચકે દેનેમે આના કાની કયસી
દુનિયાયે અયસે દાની વાને તુમ જયસે દાની
જાવો ! જાવો ! બચકો ! બચકો !

જાવોજી

અયમે કયા હો મુહતા બેકો દાનક દિલવાને વાલે જાઓજી

સગ-

૧૭

ઓ સ્વામી ? બો હાની ! દીનકે સરદાર
કુધ રહમબી તુમ લાવો હમ પર માનલો દાતાર,
જાન લો સખ માલ લો હમ લોગ હય તથયાર
તુંમ જાન પર રાજા કે મન જીન હારહો આજાર,
કુકહો હમ સખકો રાહો શ્રાપ દેકર મ ર.
રાજહો રાજનકો હય ચહેં બાર બાર પુનર !

(૭)

હરીશ્ચંદ્ર-તારામતિ-રાહિત-૧૮

અય સ્વામી! અબજાતે હય હમ દો જાનેકા ફરમાન
વિશ્વામિત્ર-જાવો હટકા ફલ પાવો અપને જાકે હો હયરાન
ધમ્ધર તુમકો મેની ખાતોકાં જહી દે કુછ ગ્યાન

હરીશ્ચંદ્ર-તારામતિ-રાહિત--

રાજી હય હમ ઉચ્ચ મરજી પર જો દિખલાયે ભગવાન
સખ—ઓ મયાલુ જગત નાથ ! હાય ! હાય ! હાય !

આજ હમ હુવે અનાથ ! હાય ! હાય ! હાય !
રનમે બનમે તેરા માથો દીનાનાથ હો !

હામી હોતેરી અયનામી ! સત્યતા

અંક બીજો

હરીશ્ચંદ્ર-તારા--

૧૬

ગુઝર હય દસ્તે ગુરજાતમે વતનસે હય સદર અપના
તુહી વાલી હય અમલી બેકસી મેદાદ ગર અપના
ન દોલતકી તમ્મન્ના હય ન ખ્વાહીસ હે હુકુમતકી
એ ખ્વાહીસ હયકે તેરી યાદમે દીનહો બસર અપના
તુઝીસે કામ હય અ-વલ તુઝીસે કામ હય આખીર
નકામ આએગી એ દુનીયા ન હોગા માલા ઝરઅપના
હમે તો હીકદે દુનિયા કેસદમોકો ઉઠાનેકો
યેહી તાલીબ હય તુજમે દે મકસદ આએગર અપના

(૮)

હરીશ્ચન્દ્ર—

૨૦

માના ફરમાના હમને મ્વામી આપકા
આલમકી આદતસે કયા માના ફરમાન
કંકન જલન મખ સરખે ઝેલુગા
હીમ્મત ન હારમે

નક્ષત્ર—

૨૧

ખાવું મય માવેકા મહીદા ખાવું મય મોતીચુર લારવા ખાવું
ખાવું મય ફૂરી ખાસુદી વ ખસ્તા કચૌરી
ખાવું મય શકરપારા દો સેરા
ખાવું મય સિખરન સુતરફેની રેવગી મહાધ,
ખાવું મય મથુરાજીકા પેરા ખાવું

સખસાધુ—

૨૨

હમેસાં હરનામ બજતે રહો હમેશા
સજન સ ગત સતકી મળે
જો કરે સો ખરે, ભય હરે જો ડરે તો તરે
ખિસર જા મત ફાસ જમકો હરનામ
ડરે હવસસે કર ન ફસસે દુસમની
મનકી તનકી ધનકી મોહની હય ફની,
ભગ જવાનીમે લે ગણે કજની
ગુન્દગાની ચાર દીનકી ચાદની
કલ અજલકી હય જની સરખે ચાદર હપતાની
જલ્દ કરવે નેક કની છોરા તોરા દમકો હરનામ,

ભુતો—

૨૩

આયા ન કામુ કોઈખી ધનશા
ભુખસે જાતી હમારી ચહે અમજન
ભુખકી અગ્નિ લાગી હય ન મીલાવો લુકમા
પીયારા મત વારા હય સારા નિયાગ મી ખનિસાન

તારામતી

૨૪

સરજન હારે પ્રભુ ? નાથ હમારે તો ખીન પતી તન
કોન કિગારે મગજન હારે,

(૬)

હરિશ્ચંદ્ર-જો બવસાગર આવ જુલાયે જિન તોડીસે નહિ ધ્યાન લગાવ
વહુકો નહિ તુને બસારે સરજન
ગહરી નહિયા નાવ પુરાની ધર્મ પવન જિન પાર નજની
મત્ય સનાતન “ તાલિય ” સરજન

બુતો:-

૨૫

આદમ આદમ કીસમનમ પાયા હમને ઇનસાન
ઇસકો બલદેગે લે ચલકે કર લેના શે જન
હમ કડ કડ કડ કરકે તોડેગે હકી ચુમેગે આત
હમ તોડેગે સરકો કપ્પ કપ્પ મારેગે ઉસપર ફાત
માલ ગાલ પ્રુલે ઉમકે ગાલ
ચરખી રોગને એસી છાઈ કવસી ગાલ પર
હમ લયેગે ઇસકી ખાલ હમ લયેગે ઇસકે ખાલ
હમ નાયેગે ફેદેગે આયમે દાલપગ

હરિશ્ચંદ્ર-

૨૬

નાદાની ધુન હય નાદાની નહી ઇનસા બુધેગા ચીત ખાની
ફરજન સુરજનકી સમ ગતિ ન્યાગી ન્યાગી
મનમાની મનમાંની સર ગરદાની
સ મટ ઝેલત રહુ સદષન છેડુ ન
દાની દીલમે હય ગેલી નાદાની

વિદ્યામિત્ર-

૨૭

ઇસ પાપી જગમે ધન હય અયસે ધર્મી ઇનસાનકો
ઇસ ધર્મીકો જસને દોલત ધનકો ઊરા
છત્રો સિંહાસનકો ઊરા ફનીયાકે દામનકો તોરા
લેજિન નહિ ચતપનકો ઊરા
સરપર ખેલા સ કટ ઝેલા રખખા હય ઇમાનકો-ઇમાનકો
અખ રચકે દી મર દખ કોઈ બારી દુખ ડાલુ અખકોઇ
નીકસે જસે મતલબ કોઈ મુઝકોબી માને સમ કોઈ
ઇદ્રાસન મે દાવા કરકે જો આપા સો પુન કરકે
ખાજુ જીતુ કિતી પાવું, રખખું અપને આનકો મયે આનકો ઇસે.

રોહીત-

૨૮

ક્યસે ધરં મયેતો ધીર હાય મા ક્યસે કર મયેતો ધીર

ખાવાકો દુઃખ મોસે દેખા ન જાએ

ઉઠતી કલેજમેં પીર ? હાય ? મા ક્યસી કરં મયેતો ધીર

તારામતી-

૨૯

ધન ધન નિરજન ? દાતા દુઃખ ભંજન

ધન.

દાતા દુઃખ તારન

ધન

સાથી નહિ માલ. ધન, સાથ ન દે રૂપ, તન,

હય તુ ભયહારન, અવીનાશી મમ્પુરન

ધન

અંક ૩ જો.

સખ-

૩૦

ઉમા પતિ, નમુ સરથુ ગતિ નમુ નમુ

જટા ધારી સગ લીયે પારવતી નમુ નમુ

ઉમાપતિ

કરો મહાદેવ દયા, હરો દુખ પિર પિતા,

તેરો નિત નામ રહત જતિ, સતિ, નમ્ર નમુ

ઉમાપતિ

તારામતિ

૩૧

ખારા હમારા તુ હમેદે આગ્યા જાનેકી

ખારા

છથર છચ્છા અયસી હય તો લાગે જન ઉપાય

ફર બહા જો મિલના હો તો ફીર મિલુગીઆય

ખારા.

હરિશ્ચંદ્ર-

ખારી હમારી જન નહિકલ તુલ જીન પાનેકી

દોહત સમ્પત, અનધન લજમી, તન, મન જીવન જન.

નાર જો તુમસી હો ન્યારી તો ક્યસે જના આય ?

ખારી,

તારામતિ--

ધારા હમારા તું હમેદે આગ્યા જાતેકી
સતપન હું ન તમારા, દેહુ અપની જાન,
સત્યપતિ રહો પિયુ ધ્યારે ? બિનતિ મેરી માન ?

ધ્યારા

રોહિત-

૩૨

અરે નહિ મોહોકો છોર જારે ?
હાય ? છોર જાવુ ક્યસે ? ચમન ક્યસે પાવુ મ્યે
ઓ હમારે બાપુ ધ્યારે

અરે

અરે

સજ્જ-

૩૩

ખેતો કુદો, ખેતો કુદો, આઓ બાઈ, ખેતો કુદો!
જાઓ નાચે, મસ્તી કરો, આઓ જરા ખેતો કુદો,--ખેતો
પડતે પડતે અંખી કુટી,
બિખતે બિખતે ઉગ્ધી કુટી
છોરો છોરો માચા કુટી.
આઓ બાઈ, ખેતો કુદો--ખેતો કુદો,
આયા નહિ, ક, ખ, ગ, ધ,
બાયા નહિ, ચ, છ, જ, ઝ,
કુર કરો, ત, થ, દ, ધ,
આઓ બાઈ, ખેતો કુદો - ખેતો,

રોહિત-

૩૪

સાપન મુજકો કંસલીયા હાય ગજબ સીતમ ગજબ,
પીલા જાન સજ હોગયા, હાય ગજબ સિતમ ગજબ,
નેર મહાંસે મહા મહા પાઉંસે બેઝર સિર તલક,
રોહિત તેરા ચત્ર જસા હાય ગજબ સિતમ ગજબ
ધનપત ધનપત બાઈઓ માતાકો હાલ મુનાઈઓ,
પુત્ર તેરા ચલ જસા હાય ગજબ સીતમ ગજબ,

સાપને

તારામતિ--

૩૫

ચલ જસા હય મુલ જહન હાય રોહિત જે વતન
અય મેરી મુનચા હહન દેખી ન તેરી દુલહન

કુલ રહ્યા હમ તને મહેલ હાથ રોહિત જે વાળે

આજ હુ તુજકો અગન હાથ રોહિત મેવતન

ન મિલા તુજકો કદન હાથ રોહિત જે વતન ચલ જસા.

તારામતિ—

૩૬

મરજકે લોગ હય જગમાં કીસીકા રોગ કયા જાને

લગાહો જરકો હુ ખકા તાર કોઇ કયા જાને ઉરકી પીર

રહે ખેચેન જો દીલ રેન વો મુખકી ખાત કયા જાને

રાજકુમાર—

૩૭

અકેલે પડે જુલે હમ રાહ બાઇ રાહ ખતાદો મુજે રાજમહેલકી અકેલે

૩૮

અધા—જય ધર્મરા ? જય સત્ય આજ ?

મગળા—જય તાજ છત્રકી ?

નક્ષત્ર—જય નક્ષેત્રકી,

સખ—જય ધર્મ રૂપ ! જય સત્ય ભુપ

જય હરીશ્ચન્દ્રકી ! જય ! જય !

અહાહાહા ! અહાહાહા ! વાહ ! અહાહાહા !

વાહરે ? સતતા ? વાહરે, ગુણુનેરા ?

અહાહાહા ? અહાહા ? વાહ ? વાહ ? અહાહા !

જય હરિશ્ચન્દ્રકી જય ? જય ? જય ? જય

